

Trygghet i fellesskap: Norge og verden

Internasjonal uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2021

Innledning

Arbeiderpartiets utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser og er forankret i våre grunnleggende sosialdemokratiske verdier: frihet, likhet og solidaritet. Vi er en del av et fellesskap på tvers av landegrensene. Norges trygghet og velstand er bygget på forpliktende og fungerende internasjonalt samarbeid.

Vår verden preges av mer uro, endring og uforutsigbarhet. Spenningene mellom stormaktene tiltar. Risikoen øker for nye våpenkappløp. Raske og dramatiske klimaendringer vil få alvorlige konsekvenser for internasjonal stabilitet og vår felles velferd. Folkestyrets frammarsj har møtt en motbølge, også på vårt eget kontinent. Grunnleggende menneskerettigheter er under angrep. 80 millioner mennesker er på flukt. Ulikhetene vokser, både i Norge og i land verden over. Koronapandemien har forsterket mange av disse endringene.

Norsk utenrikspolitikk må håndtere alle disse utfordringene parallelt. Et urolig farvann krever en stø hånd ved roret og god navigasjon. Å trekke seg tilbake er ikke i Norges interesse. Vi vil videreføre hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk slik de ble utmeislet av ulike Ap-regjeringer siden andre verdenskrig: FN og folkeretten, NATO-alliansen og EØS-avtalen.

Men i en tid preget av mer uro og uforutsigbarhet trenger norsk utenrikspolitikk flere bein å stå på. Det er for eksempel ubrukte muligheter i et tettere nordisk sikkerhetspolitisk samarbeid. For å ivareta Norges interesser og verdier må vi evne å balansere og bygge nye allianser. I tillegg vil nå løfte klimapolitikken inn i utenriks-, utviklings- og ikke minst handelspolitikken i bred forstand.

Vi går til valg på et utenrikspolitisk program for en tryggere, mer rettferdig og grønnere verden. Arbeiderpartiets internasjonale engasjement favner vidt. Denne uttalelsen er et supplement til partiprogrammet.

Vår verden står overfor utfordringer ingen land kan løse alene. Men Olof Palmes tilnærming gjelder også i utenrikspolitikken: «Samhället är människans verk. Om något är fel kan vi ändra på det.» Klimakrisen forblir vår tids største utfordring, men produksjonen av fornybar energi øker og verdens land maktet å bli enige om en ambisiøs Paris-avtale. Satsing på vaksiner, mødre- og barnehelse har reddet millioner av menneskeliv. Flere enn noen gang får oppleve å fylle fem år. Vi har oppnådd viktige framskritt for nedrustning med internasjonale forbud mot miner og klasevåpen.

Verden etter pandemien

I land uten andre sikkerhetsnett enn familien mistet millioner av mennesker livsgrunnlaget over natta. Pandemien stengte skoler over hele verden. Mange barn vil ikke komme tilbake på skolen igjen, særlig jenter. Framgangen innen likestilling har blitt satt flere år tilbake. Flere unge jenter har blitt tvangsgiftet. Verden trenger en global dugnad for å rette opp det tapte. Det vil dreie seg om rettferdig og solidarisk fordeling av vaksiner for å få samfunn i gang, om å sikre skolegang, om å forsterke innsatsen for å bekjempe vold mot kvinner, om tilgang på prevensjon og trygge aborter. En Ap-ledet regjering vil gå i bresjen i denne globale dugnaden.

Folkestyre og rettigheter under press

Vi kan ikke ta folkestyret, rettstaten eller menneskerettighetene for gitt. At demokratiet kan være skjørt opplevde vi 6. januar med stormingen av Kongressen i Washington DC. De siste årene har demokratiet i verden vært i tilbakegang. Bare en femtedel av jordens befolkning

54 lever i fullverdige demokratier. Både i autoritære regimer og i demokratier i tilbakegang har
 55 koronapandemien blitt brukt som brekkstang for ytterligere innstramminger.

56
 57 Også i Europa settes grunnleggende demokrati- og rettstatsverdier under press. Ungarn har
 58 de siste årene blitt degradert fra «fritt» til bare «delvis fritt» av organisasjonen Freedom
 59 House. I Polen utfordres stadig domstolenes uavhengighet. Viktige menneskerettigheter
 60 undergraves når polske kommuner og fylker utroper seg til «LHBT-frie soner».

61
 62 I mange land verden over har nedstenging av internett blitt et hyppig brukt verktøy for å
 63 hindre menneskerettighetsforsvareres kamp for frihet og demokrati. Arbeiderpartiet vil
 64 arbeide internasjonalt for å gi selskaper verktøy for å avvise autoritære regimers forsøk på å
 65 innskrenke innbyggernes ytrings- og demonstrasjonsfrihet.

66
 67 På vårt eget kontingent vil vi hegne om viktige rettigheter og prinsipper gjennom styring og
 68 forvaltning av EØS-midlene i Sentral-Europa og gjennom internasjonalt samarbeid i
 69 organisasjoner som Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
 70 (OSSE).

71
 72 Arbeiderpartiet vil jobbe mot innskrenkning av folkestyret, rettstaten og menneske-
 73 rettighetene og bekjempe folkeretts- og menneskerettsbrudd uansett hvor de måtte finne
 74 sted. Det er i Norges interesse å samarbeide med Kina på en rekke områder, men vi må
 75 også kunne ta opp vår bekymring for uigurene og andre minoriteters rettigheter. Vi vil arbeide
 76 internasjonalt for et sterkere vern av menneskerettighetsforsvarere, som fagorganiserte,
 77 studenter og fredelige demonstranter.

78 79 **Kjernevåpen**

80 Etter atombombene over Hiroshima og Nagasaki sensommeren 1945 har menneskeheten
 81 heldigvis unngått at atomvåpen har blitt brukt i krig. De humanitære konsekvensene vil være
 82 katastrofale og langvarige om bare ett av verdens gjenværende 13.100 atomvåpen-
 83 stridshoder skulle detonere. Bruk av atomvåpen er etter humanitærretten allerede i dag
 84 folkerettslig illegitimt og uakseptabelt – gjennom de humanitærrettslige prinsippene om å
 85 unngå overdreven skade og unødvendig lidelse, i tillegg til atomvåpens manglende evne til å
 86 skille mellom stridende og sivile.

87
 88 De siste tiårene har et nett av ulike nedrustningsavtaler bidratt til å redusere atomtrusselen.
 89 Antallet atomstridshoder er redusert fra 70.000 på 1980-tallet. I dag må vi likevel dessverre
 90 konstatere at atomvåpen igjen spiller en mer framtrædende rolle i internasjonal sikkerhets-
 91 politikk: Ikke bare Iran og Nord-Korea, men også utviklingen i Sør-Asia med økt spenning
 92 mellom atommaktene India og Pakistan gir grunn til bekymring.

93
 94 Terskelen for faktisk å bruke kjernevåpen senkes med utvikling av nye taktiske atomvåpen.
 95 Internasjonale avtaler for å begrense antallet atomvåpen og forhindre at flere stater skaffer
 96 seg slike våpen, forvitrer, brytes og sies opp – med konsekvenser for norsk og europeisk
 97 sikkerhet.

98
 99 Når verden rundt oss endrer seg, må vi justere vår utenrikspolitikk. Norges nedrustnings-
 100 politikk har de siste årene dessverre blitt bygget ned og nedprioritert av høyreregjeringen.
 101 Arbeiderpartiet går inn for at Norge igjen inntar en ledende rolle i det internasjonale
 102 nedrustningsarbeidet.

103
 104 Konkret handler en mer aktiv nedrustningspolitikk for eksempel om at Norge nå internt i
 105 NATO må arbeide for at bortfallet av INF-avtalen om mellomdistanseraketter med
 106 atomstridshoder ikke medfører en ny rustningsspiral med utplassering av nye raketter og
 107 våpensystemer i Europa.

Norge må ta til motmæle mot den konservative Johnson-regjeringens planer om å utvide Storbritannias atomarsenal. Verden trenger færre atomvåpen, ikke flere.

Med Arbeiderpartiet i regjering fikk Norge i 2010 gjennomslag for at NATOs strategiske konsept baserer seg på målet om en atomvåpenfri verden. Internt i NATO må Norge arbeide for å redusere kjernevåpenenes rolle i NATOs forsvarskonsepter når NATOs strategidokumenter nå skal revideres.

En mer aktiv nedrustningspolitikk handler om igjen å sette søkelys på og dokumentere de humanitære konsekvensene av atomvåpen. De sosialdemokratiske utenriksministrene i Tyskland og Sverige har ikke underskrevet forbudstraktaten, men har tatt et felles initiativ for å få ny framgang i atomnedrustningsarbeidet (Stockholm-initiativet). En ny Ap-ledet regjering vil ta aktivt del i dette arbeidet og vektlegge de humanitære konsekvensene av atomvåpen.

I tillegg handler en mer aktiv nedrustningspolitikk ikke minst om økt norsk innsats for å bevare nedrustningsavtalene vi faktisk har: ikkespredningsavtalen NPT og atomavtalen med Iran. Det er positivt at START-avtalens reduksjoner og begrensinger for strategiske kjernevåpen er forlenget til 2026, men avtaleverket bør utvides til å omfatte både flere våpentyper og flere land enn USA og Russland.

Her hjemme har Norge i praksis hatt et eget nasjonalt atomvåpenforbud i snart 65 år etter at statsminister Einar Gerhardsen på NATO-toppmøtet i 1957 fastslo at Norge ikke ønsket «å opprette lagre av atomvåpen på norsk område eller installere utskytningsbaser for mellom-distanseraketter». Denne politikken har tjent oss godt.

Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for balansert og gjensidig atomnedrustning innen rammen av ikkespredningsavtalen NPT, med et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen. Målet om balansert og gjensidig atomnedrustning oppnås ikke ved at NATO-land ensidig ruster ned mens andre atomvåpenstater beholder sine kjernevåpen. Det vil medføre en ubalansert og ustabil sikkerhetssituasjon i våre nærområder.

Ny teknologi, selvstyrte våpen og klaseammunisjon

Vi har levd med atomvåpentrusselen i 75 år. Men både internasjonal sikkerhetspolitikk og vårt eget forsvar påvirkes også av en pågående teknologisk revolusjon: Helt eller delvis selvstyre våpensystemer, stadig mer omfattende digitalisering, droner, kunstig intelligens og algoritmer, posisjoneringsteknologi, nye materialer og biologiske og medisinske gjennombrudd vil i stor grad forandre kriger og konflikters gang.

For et land som Norge har denne utviklingen både forsvars- og nedrustningspolitiske konsekvenser. Vi trenger internasjonalt samarbeid og regelverk for å styre denne utviklingen. Arbeiderpartiet vil at Norge tar nødvendige initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og halvautonome våpen og annen ny våpenteknologi som kan utfordre grunnleggende prinsipper i krigens folkerett. Om de pågående FN-prosessene for å regulere selvstyrte våpen ikke fører fram, vil vi vurdere andre initiativ for å få plass et fungerende internasjonalt regelverk med standarder og grenser for utvikling og bruk av selvstyrte våpen.

110 land har så langt sluttet seg til det internasjonale klasevåpenforbudet vi tok initiativ til. Vi vil øke innsatsen for at flere land slutter seg til og etterlever klaseammunisjonskonvensjonen.

Eksport av forsvarsmateriell

Arbeiderpartiet er tilhenger av at Norge skal ha en egen forsvarsindustri – av beredskaps-hensyn for vårt eget forsvar, for viktige arbeidsplasser og eksportinntekter, og for å kunne utnytte forsvarsindustriens teknologiutvikling i andre bransjer. Samtidig skal Norge ha et strengt regelverk for eksport av forsvarsmateriell. Våpen skal ikke selges til land hvor det er krig eller krig truer. Demokrati- og menneskerettssituasjonen i mottakerlandet må tillegges

avgjørende vekt før eksport tillates. Arbeiderpartiets mål er å innføre sluttbrukererklæring fra alle land og vi vil arbeide for at dette blir en norm internt i NATO. Norge bør være en pådriver for å øke oppslutningen om og styrke gjennomføringen av FNs våpenhandelstraktat.

Vårt nabolag

I Norden har vi et sterkt verdifelleskap og like samfunnsmodeller. Både Sverige, Danmark og Finland styres dessuten av sosialdemokratiske statsministre. Stengte grenser har tydeliggjort hvor avhengige vi er hverandre, spesielt i grenseområdenes felles bo- og arbeidsregioner. På vei ut av koronapandemien trenger vi en ny giv for nordisk samarbeid innen felter som sikkerhetspolitikk, arbeidsliv, bærekraft, kultur, økonomi, teknologi, klimapolitikk, og infrastruktur.

Vårt naboskap til Russland må være basert både på fasthet, forutsigbarhet og tydelighet – og på åpenhet, konstruktiv dialog og praktisk samarbeid. Vi står sammen med våre allierte og europeiske partnere i møte med brudd på folkeretten. Som naboland er det samtidig i Norges interesse å opprettholde kontinuerlig kommunikasjon og kontakt med Russland, ikke minst i vanskelige tider og i møte med et mer selvhevdende Russland. Vi vil føre en aktiv naboskapspolitikk og særlig hegne om samarbeidet i nord, som har bidratt til lavspenning i nordområdene, ikke minst folk-til-folk-samarbeidet. Vi vil styrke samarbeidet mellom landene og folkene i nord gjennom Arktisk råd, Barentsrådet og Barentssamarbeidet.

Fred og forsoning, krig og konflikt, humanitære kriser

Norsk konfliktløsningsdiplomati er effektiv ressursbruk: Ved å bidra til å forebygge og stanse væpnede konflikter kan menneskeliv reddes, ødeleggelse avverges og flukt unngås.

Arbeiderpartiet vil styrke norsk innsats for konfliktløsning og forsoning, gjennom nye initiativ, ved å gjennomgå erfaringene fra de siste tiår og ved å samarbeide med relevante land og aktører.

Norges plass i FNs sikkerhetsråd i 2021–22 utgjør en viktig plattform for å få framgang i arbeidet for fredelig konfliktløsning. Vi vil bruke medlemskapet i Sikkerhetsrådet til å forsterke folkeretten, løfte klima- og naturspørsmål og beskytte sivile og barns rettigheter i krig og konflikt. Samtidig må vi prioritere saker hvor det faktisk er mulig å oppnå konkrete resultater, for eksempel vedtak om våpenhviler for å tilrettelegge for koronavaksinerings.

Norge skal stille opp med humanitær nødhjelp for å lindre nød etter natur- og menneskeskapte katastrofer. I verden i dag er over 80 millioner mennesker på flukt. Koronapandemien har gjort vondt verre i mange flyktningleire: dårlige bo- og sanitærforhold, mangel på hygieneprodukter, medisiner og helsetjenester. Humanitære bidrag har blitt redusert. Frivillige organisasjoner har trukket seg ut. Utdanningstilbud i flyktningleire har blitt lagt ned. Arbeiderpartiet vil at Norge skal bidra til å løse årsakene til hvorfor mennesker flykter, samtidig som vi tar vårt ansvar for å bedre situasjonen for verdens flyktninger og fordrevne.

Jemen

Jemen har de siste årene vært verdens mest alvorlige humanitære krise. Siden 2015 har Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater vært militært involvert i borgerkrigen i Jemen. Likevel tillot høyreregjeringen i flere år eksport av norsk forsvarsmateriell og våpen til Saudi-Arabia og Emiratene. Norge må engasjere seg sterkere for å bidra til en fredelig løsning av konflikten og sikre tilgang for humanitær nødhjelp til sivilbefolkningen.

Belarus

Igar Barysaŭ og Nasta Hjerjlovitsj, ledere for henholdsvis Arbeiderpartiets og AUFs søsterpartier i Belarus, har begge i løpet av de siste ukene blitt fengslet av Aljaksandr Lukasjenkas autoritære regime – bare fordi de med fredelige midler engasjerer seg for et fritt og demokratisk Belarus. Arrestasjonene er uakseptable. Vi krever at politiske fanger,

fagforeningsledere og journalister løslates. Norge må støtte opp om det svenske OSSE-formannskapet tilbud om å mekle mellom president Lukasjenka og opposisjonen.

Etiopia

Konflikten i Tigray i Nord-Etiopia er dypt alvorlig. Tusener har mistet livet. To millioner mennesker har flyktet fra sine hjem. Hele regionen rammes: Eritrea er involvert, Sudan har mottatt 60.000 flyktninger. Sult og tilgang på mat, vann og medisiner har blitt brukt som et våpen i konflikten. Norge må engasjere seg sterkere for å bidra til en fredelig løsning av konflikten og sikre tilgang for humanitær nødhjelp til sivilbefolkningen.

Kurderne

Om lag 35 millioner kurdere lever i Irak, Iran, Syria og Tyrkia. I en ustabil region krever Arbeiderpartiet at det internasjonale samfunnet må ta initiativ til dialog og samtaler med landene med kurdisk befolkning med mål om å sikre den kurdiske befolkningens økonomiske, sosiale og politiske rettigheter. Forfølgelsen vårt prokurdiske søsterparti HDP opplever i Tyrkia er uakseptabel. Fram til 2015 opplevde kurderne i Tyrkia viktige framskritt, men HDPs partileder Selahattin Demirtaş har nå snart sittet fem år i fengsel. Også Tyrkia er forpliktet til å respektere grunnleggende menneskerettigheter, ytrings- og pressefrihet og demokrati- og rettsstatsprinsipper.

Myanmar

Militærkuppet og hærens brutale angrep mot landets egen befolkning er totalt uakseptabelt og et alvorlig tilbakeslag etter viktige framskritt de siste årene. Den demokratiske overgangsprosessen er den eneste veien til fred og stabilitet i Myanmar og må nå gjenopptas. Vi fordømmer militær- og politivold mot sivile, fagforeninger og fredelige demonstranter.

Rohingyaene

FNs flyktningekommissær omtaler rohyingafolket som verdens mest forfulgte minoritet. Siden 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågripelser og satt fyr på hundrevis av hjem i rohingyalandsbyer. Over 600.000 rohingyaer er drevet på flukt til nabolandet Bangladesh. Arbeiderpartiet mener Norge må stille opp med humanitær nødhjelp til rohingya-befolkningen og bidra til et nødvendig rettsoppgjør etter de uhyrlige overgrepene de har blitt usatt for. Norge må samtidig kreve at myndighetene i Myanmar gir internasjonale og anerkjente hjelpeorganisasjoner tilgang for å bedre situasjonen.

Sri Lanka

Tamilene nord på Sri Lanka venter fremdeles på selvstyret de ble lovet i 1987. Sårene etter 26 år med borgerkrig gror sakte. At de ansvarlige for borgerkrigens blodige sluttspill i 2009 nå sitter ved makten, taler dessverre ikke for framgang for et fungerende rettsoppgjør, gjenoppbygging eller forsoning. Alle Sri Lankas innbyggere – singalesere, tamiler og muslimer – fortjener like rettigheter.

Swaziland/Eswatini

12. april markerte innbyggerne i Swaziland at det var 48 år siden absolutt monarki ble innført i landet. I dag er landet et av verdens siste absolutte monarkier. Koronapandemien har forsterket forskjellene i landet: Mens Kong Mswati, hans utvidede familie og politiske tilhengere lever i overflod, lever folk flest under stor nød og i dyp fattigdom. Landet har verdens høyeste andel hiv- og aidssmitte. Kritikk av kongen og hans allierte blir slått hardt ned på. Det er få politiske rettigheter og opposisjonelle risikerer strenge straffer. Fagorganiserte, studentbevegelse og opposisjonelle forfølges systematisk. Norge må på den internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Swaziland grunnleggende trygghet og menneskerettigheter. Kong Mswati må kritiseres for å ignorere sitt eget folks sult og fattigdom, for at opposisjonelle stemmer, studenter og fagorganiserte i landet forfølges, og for at arbeidet med å stanse hiv- og aids-epidemien i landet ikke prioriteres.

Vest-Sahara

Marokko-okkuperte Vest-Sahara er Afrika siste koloni. Den marokkanske okkupasjonen er i strid med folkeretten. 29. april er det nøyaktig 30 år siden FNs sikkerhetsråd opprettet MINURSO-operasjonen for å tilrettelegge for en folkeavstemning om Vest-Saharas framtid. Folket Vest-Sahara venter fremdeles. De må selv få avgjøre sin egen framtid. FNs sikkerhetsråd må nå utvide MINURSOs mandat til å også å omfatte menneskeretts-situasjonen i området. Norske myndigheter må fraråde norsk næringslivsengasjement i Vest-Sahara, i tråd med den offisielle frarådingen fra Stoltenberg II-regjeringen i 2007, og arbeide for at flere land gjør det samme. Sivile som er dømt i militære domstoler må få sine saker prøvd på ny, i henhold til internasjonale rettsprinsipper.

Israel og Palestina

Midtøsten preges fremdeles av uløste konflikter i Syria, Jemen, Libya og Irak. I Libanon har økonomien brutt sammen. Arbeidet med å gjenreise atomavtalen med Iran er meget krevende. Koronapandemien rammer i tillegg økonomi og samfunnsliv i hele regionen og overskygger innsats rettet mot konflikthåndtering og internt fordrevne. De humanitære utfordringene er store, særlig i Jemen, men også i Syria og Libanon. Håndtering av regionens mange utfordringer bidrar til at Israel-/Palestina-konflikten får mindre internasjonal oppmerksomhet og prioritet.

Biden-administrasjonen har gjenopprettet en tydelig og gjenkjennelig politikk i Israel/Palestina-spørsmålet – med en forhandlet tostatsløsning som overordnet mål, selv om Israel/Palestina ikke lenger er USAs førsteprioritet i Midtøsten-regionen. USAs nære samarbeid med Israel vil bli videreført, men Biden-administrasjonen har allerede markert en tydelig endring i forholdet til Palestina sammenliknet med Trump-administrasjonen.

Arbeiderpartiet vil styrke Norges innsats i Midtøsten. 1. januar 2021 tok Norge sete i FNs sikkerhetsråd. Samtidig leder vi fortsatt givergruppa for Palestina (AHLC). Arbeiderpartiet vil bruke Norges rolle i Sikkerhetsrådet og AHLC som plattform for dette arbeidet, og søke nært samarbeid med FN og resten av Midtøsten-kvartetten (USA, EU og Russland) for å bidra til politiske løsninger. Vi vil arbeide for å få forhandlinger gjenopptatt og om mulig tilrettelegge for slike forhandlinger.

Palestina og det palestinske nasjonale prosjekt er nå inne i den største krisen siden Oslo-avtalen. En sentral årsak er intern politisk splittelse blant palestinerne, kombinert med et nært sammenbrudd i palestinsk økonomi som følge av koronapandemien, bortfall av giverstøtte og vedvarende israelsk okkupasjon. Utallige forsøk på å oppnå palestinsk samling etter valgene i 2006 har ikke ført fram.

I mars avholdt Israel valg for fjerde gang på to år. I Palestina er det utstedt president- og parlamentsvalg for første gang på 15 år. Et nytt parlament og dannelse av en nasjonal samlingsregjering vil kunne gi fornyet legitimitet til det palestinske lederskapet. Det er betydelige politiske spenninger i prosessen som følge av interne stridigheter på palestinsk side. Arbeiderpartiet støtter gjennomføringen av frie og inkluderende valg i Palestina. 2/3 av palestinerne har aldri tidligere kunnet stemme i parlamentsvalg. Valget gir særlig unge velgere mulighet til å påvirke hvem som skal lede Palestina de neste årene.

Palestinsk samling er en grunnleggende forutsetning for at det skal være meningsfullt å anerkjenne Palestina som stat. Valget vil kunne legge til rette for en nasjonal samlingsregjering. Det internasjonale samfunns muligheter for å styrke den politiske og økonomiske støtten til palestinske myndigheter vil avhenge av innholdet i en ny regjeringsplattform, inkludert avstandstaken fra vold som politisk virkemiddel.

Med en stabil palestinsk samlingsregjering på plass, vil Arbeiderpartiet øke norsk støtte til palestinsk stats- og institusjonsbygging basert på programmet til en slik samlingsregjering. Vi

vil også øke støtten til sivil samfunn i Palestina. Støtten til viktige tjenesteleveranser til befolkningen innen helse, vaksinasjon, samt utdanning vil bli trappet opp. Tiltak rettet mot kvinner, barn og unge må gis klar prioritet. Mens høyregjeringen kutter i Norges bidrag til FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA), vil Arbeiderpartiet øke Norges bidrag.

Arbeiderpartiet vil arbeide tett sammen med USA, sentrale land i EU og i regionen for å mobilisere støtte til en palestinsk samlingsregjering og vil aktivt bruke AHLC-formannskapet for å oppnå dette målet.

Arbeiderpartiet vil styrke arbeidet for å etablere en palestinsk stat med bærekraftige institusjoner. Fra regjeringssposisjon er vi rede til å anerkjenne en palestinsk stat når en stabil palestinsk samlingsregjering er på plass og på et tidspunkt hvor en slik anerkjennelse kan skape framgang i fredsprosessen. Vi vil arbeide for bredest mulig europeisk støtte til denne posisjonen. Arbeiderpartiet mener at sluttstatusforhandlingene kan foregå mellom to stater, Israel og Palestina, og inkludere alle utestående spørsmål.

Den israelske okkupasjonen av Vestbredden er hovedhindringen for en tostatsløsning og må ta slutt. Selv om normaliseringsavtalene mellom Israel og arabiske land satte en stopper for Netanyahu-regjeringens planer om å annektere store deler av Vestbredden, pågår okkupasjonen for fullt. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Israel må bære et tydeligere ansvar for befolkningen de holder under okkupasjon. Rakettangrep og terroranslag mot Israel må opphøre.

Statsminister Benjamin Netanyahu fortsetter sin stadig mer kompromissløse kurs. Nye folkerettsstridige bosetninger planlegges og bygges. Allerede etablerte – og etter israelsk lov ulovlige bosetninger – godkjennes nå retroaktivt i det israelske rettssystemet. Palestinske hus på Vestbredden og i Jerusalem rives på tvilsomt juridisk grunnlag. Bosettervolden er omfattende. Palestinske landeiendommer overtas og olivenlunder ødelegges i stort omfang. Selv om israelske myndigheter tillater noe bistand inn i Gaza, har de to millioner innbyggerne på Gaza-stripen i praksis vært underlagt en land-, vann- og luftblokade de siste 15 årene.

Det trengs sterkere virkemidler mot okkupasjonen og de ulovlige bosetningene. Norge bør gjøre som en rekke andre land i Europa og innføre en merkeordning for varer tilvirket i de ulovlige bosettingene for å gi forbrukere mulighet til ikke å kjøpe disse produktene. Israelsk verdiskapning på okkupert land er ikke omfattet av handelsavtalen Norge og øvrige EFTA-land har med Israel. Norske myndigheter må utarbeide en skriftlig anbefaling til norsk næringsliv om fraråding av økonomisk samkvem som støtter opp om ulovlig bosettingsvirksomhet og andre folkeretts- og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske områdene.

Det er utenkelig at en framforhandlet tostatsløsning kan bli virkelighet uten at Israels sikkerhet er ivaretatt. På tross av sin militære og økonomiske styrke er Israel i en utsatt regional posisjon. En tydelig erkjennelse av denne realiteten må ligge til grunn både for arbeidet med å få på plass en politisk løsning med palestinerne og for Norges bilaterale forbindelser med Israel. Arbeiderpartiet ønsker å videreføre et bredt og konstruktivt bilateralt politisk og økonomisk samarbeid med Israel. Vi vil fastholde og utdype et tydelig engasjement i arbeidet mot antisemittisme.

Flere hundre palestinske barn sitter i dag i israelske fengsler. At Israel skiller mellom 16 og 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling. Både EU, UNICEF og FNs menneskerettskommisær har kritisert israelske myndigheter for militær forvaring av palestinske barn. Arbeiderpartiet vil i regjering sikre at Norge tar rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske rettssystemet på alvor. Palestinere og israelere må stå like for loven.

383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411

Handelspolitikk

Regelstyrt internasjonal handel er en motvekt til at den sterkeste rett og kapitalkreftene får råde fritt. Et åpent og regulert handelssystem skaper forutsigbarhet og er en forutsetning for rettferdig handel. I forhandlinger om nye handelsavtaler vil Arbeiderpartiet sikre grunnleggende arbeidstakerstandarder og -rettigheter, klima- og miljøhensyn. I en ny frihandelsavtale med Kina må norske myndigheter prioritere å ivareta grunnleggende arbeidstakerrettigheter, inkludert forbudet mot tvangsarbeid. Handelsforhandlingene med MERCOSUR (Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay) må brukes til å få plass forpliktelser om bevaring av Amazonas-regnskogen.

Vårt felles forsvar

Forsvaret skal ivareta Norges sikkerhet, trygghet og handlefrihet, våre interesser og verdier. Basert på NATO-alliansen skal Forsvaret avskrekke og forebygge krig og konflikt. Vi vil særlig styrke forsvarsevnen i Nord-Norge med relevante bidrag fra alle forsvarsgrener.

Vi vil holde fast ved norsk basepolitikk slik den ble knesatt av Einar Gerhardsen på NATO-toppmøtet i 1957: «[H]elt fra NATOs grunnlegging har [det] vært Norges politikk ikke å stasjonere fremmede stridskrefter på vårt territorium så lenge vi ikke er truet av eller utsatt for angrep. Vi ser ingen grunn til å endre denne politikk.» Samtidig er vi for at våre allierte øver og trener i Norge, under norske forhold og sammen med norske styrker. Det er Norge selv som bestemmer hvordan basepolitikken skal praktiseres.

Basepolitikken og våre selvpålagte militære begrensinger er viktige elementer i balansen mellom avskrekking og beroligelse. Med den teknologiske utviklingen har geografisk avstand ikke samme betydning som før. Det er nå behov for å oppdatere og tilpasse våre selvpålagte militære begrensinger. Balanseringen mellom avskrekking og beroligelse må også oppdateres for å kunne håndtere mer sammensatte trusler.